

Prijs Herman Delaunois 2007 – Het agrarisch patrimonium in Vlaanderen

Deadline inzendingen: 31 augustus 2007!

KVNS wil haar vierjaarlijkse prijs in 2007 besteden aan het beste initiatief rond het agrarisch patrimonium.

Vele redenen dienen zich aan om ditmaal de schijnwerpers te richten op een thema over het landbouwverleden dat sterk bedreigd is.

Op het Vlaamse platteland vinden ingrijpende veranderingen plaats. Tientallen historische boerderijen verliezen hun agrarische functie. Boer en boerin trekken weg, vinden geen opvolgers, met het gevolg dat de boerderij verweesd achter blijft. Het verval slaat vlug toe. In alle stilte verdwijnt ons agrarisch erfgoed. De kwetsbare status van hoeves wordt deels opgevangen door bescherming. Voor de overige gebouwen dreigt de slopershamer of functieverandering die meestal ook leidt tot verlies van de karakteristieke verschijningsvorm en monumentale waarde. Nieuwe eigenaars hebben niet altijd voldoende bouwhistorische kennis om een verworven hoeve respectvol te restaureren. De gevel wordt bewaard, maar het oorspronkelijke historische interieur gooit men eruit ten voordele van hedendaags comfort. Nieuwe bestemde functies aan boerderijen zoals hoevertoerisme, zorgboerderijen, bedrijfsboerderijen en omvorming tot een horecafunctie zorgen dat oorspronkelijke boerderijen onherkenbaar worden. De agro-industrie veegt alle historiciteit op het boerenerf weg.

Nochtans zijn boerderijen altijd beeldbepalend geweest in een regio. Elementen die ons landschap bepaalden worden weggewalst in uniformisering van verkavelingen, suburbanisatie, pastoriewoningen, fermettes, modernisering van boerenbedrijven.

Nederland bezit cijfers over de boerderijen die in hun voortbestaan bedreigd zijn. Het voortbestaan van de 90.000 historische boerderijen is zeer onzeker. Slechts zeven procent van deze boerderijen vóór 1940 is als monument wettelijk beschermd. Nog slechts 38.000 boerderijen (= 42%) heeft een agrarische bestemming.

Het gaat om dramatische cijfers. Hoe dramatisch de toestand in Vlaanderen is, weten we helemaal niet. Ons zijn geen landsdekkende cijfers bekend die te vergelijken vallen met de Nederlandse situatie.

Om cultuurhistorische en landschappelijke waarden te bepalen en eenvormig restauratiebeleid vast te stellen voor herbestemming van boerderijen, is inzicht vereist in ondermeer statische gegevens over de huidige toestand van het agrarisch patrimonium, de bouwkundige opzet, de streekgebonden kenmerken en de historische ontwikkeling van Vlaamse boerderijtypen.

De KVNS wil zich inzetten voor dit hyper-bedreigd agrarisch cultureel patrimonium. De Prijs Herman Delaunois vormt een unieke gelegenheid en stimulans om boerderijen in ‘the picture’ te plaatsen.

De prijs dient te zorgen voor bewustwording van het belang van landelijke bouwkunst voor de regionale identiteit en de cultuurhistorische waarde van het platteland. Bovendien hebben we als doel hiermee de kwaliteit van bouwkundige ingrepen aan boerderijen te vergroten. We willen eveneens dat boerderijen een beeldbepalend element blijft in onze landschappen.

Goed wetenschappelijk onderzoek is een eerste stap tot de waardering van ons agrarisch erfgoed.

Het kan gaan over een studie over de cultuurhistorische waarde van een boerderij, over een kleinschalige restauratie door bijvoorbeeld een (gewezen) boerenfamilie, over een grondig bouwhistorisch onderzoek van een hoeve, over de geschiedenis van een boerenfamilie, over een studie over klein agrarisch erfgoed zoals een paalschuur of hooiberg, een cichorei- of hopast, als over de redding van landschapselementen als een oude boomgaard, een boerenerf, een weidehek, een meidoornhaag rond een weide, een boerenwegel tot een kweekprogramma voor bijna verdwenen neerhofbewoners. Een erfgoedproject waarin het agrarische patrimonium wordt opgewaarderd, behoort eveneens tot de mogelijkheden zoals de creatie van een digitale beeldbank voor opname van een uitgebreide inventarisatie van hoeves; de realisatie van educatieve activiteiten die dienen om de bevolking te sensibiliseren voor het agrarisch patrimonium.

We hebben aandacht voor oude hoeves, maar evenzeer voor meer recente hoeves als wederopbouwhoeves, hoeves toebehorend aan instellingen zoals kloosters of centraal geplande hoeves zoals die van Lommel-Kolonie. Kortom met agrarisch patrimonium bedoelen we de materiële cultuur van en rond de boerderijen.

Het Fonds Delaunois

Oscar Delaunois en zijn echtgenote C. Bonefske waren, samen met Armand de Lattin, de grondleggers (in 1910) van de allereerste leefmilieuvereniging in Vlaanderen, nl. “Vereniging tot behoud van Natuur- en Stedenschoon” (nu KVNS).

Zij waren de eersten in ons land die zich bewust waren van de grote bedreigingen die uitgingen van de “vooruitgang”, zowel voor de schoonheid van ons landschap als voor de mensheid in het algemeen.

De industrialisatie en grootschalige verstedelijking van het begin van de 20ste eeuw verloederden het landschap en beschadigden de mens. Niet toevallig zou weldra de eerste “moderne” en dus ongewoon gruwelijke oorlog uitbreken.

In 1919 werd hun zoon Herman geboren. Hij kreeg van hen de passie voor het historische Vlaamse landschap mee: groen, kleinschalig en met een schat aan historische monumenten. Veel van zijn publicaties zijn ook vandaag nog verrassend actueel en begeistertend. Bij zijn overlijden in 1983 werd op initiatief van zijn weduwe H el ene Lacor met giften van rouwenden en sympathisanten het Fonds Herman Delaunois opgericht en ter beschikking gesteld van KVNS.

Bedoeling van dit fonds is de strijd voor de bewaring van het historische landschap te ondersteunen. Het fonds reikt daarom de vierjaarlijkse prijs Herman Delaunois uit, waarvan hierna het reglement.

**PRIJS HERMAN DELAUNOIS 2007:
AGRARISCH PATRIMONIUM EN LANDSCHAP**

1. De prijs wordt uitgelooft voor een werk of een project, dat nog niet gepubliceerd of bekroond werd, i.v.m. het agrarisch patrimonium in Vlaanderen.
2. Het werk moet in het Nederlands geschreven zijn.
3. De deelname mag persoonlijk of in groep (max. 4 personen, nominatief vermeld) gebeuren. Juryleden mogen niet deelnemen.
4. Het werk moet **minstens 25 en max. 50 bladzijden** bevatten, inclusief afbeeldingen, grafieken, bronvermelding, enz.
5. Het werk moet getypt zijn op formaat A4, met 1,5 interlinie recto en ofwel in 4 stuks ingediend worden, ofwel in digitaal formaat.
6. Het werk moet een duidelijke bronvermelding bevatten aan het einde:
 - A. Boeken: naam en voornaam auteur – titel – ondertitel – plaats van uitgave – jaartal – uitgever.
 - B. Tijdschriften: naam en voornaam auteur – artikel – naam tijdschrift – jaargang – nummer – bladzijden.
 - C. Samenvatting van 1 bladzijde.
7. Het werk moet aangetekend verzonden worden aan het Nationaal secretariaat van K.V.N.S., Carnotstraat 47 bus 3 te 2060 Antwerpen, tel. 03/232.35.31, of daar afgegeven worden tegen afgiftebewijs.
8. De inzender moet ongenoemd blijven en het werk van een kenspreuk voorzien, mits toevoeging van een gesloten omslag, waarop dezelfde kenspreuk met erin vermelding van naam, adres en eventueel telefoonnummer.
9. Tegen de beslissing van de jury is geen beroep mogelijk.
10. Bij niet toekenning van de volledige prijs kan de jury als aanmoediging een deel van de prijs toekennen.
11. Door aanvaarding van de prijs of de aanmoedigingsprijs mag het bekroonde werk geheel of gedeeltelijk door Natuur- en Stedenschoon gepubliceerd worden, eventueel in een redactioneel aangepaste tekst. Hiervoor kunnen geen auteursrechten gevraagd worden.
12. Over alle onvoorziene gevallen wordt door het dagelijks bestuur van K.V.N.S. beslist. Wanneer er geen enkel werk wordt ingeleverd heeft K.V.N.S. het recht de prijs geheel of gedeeltelijk toe te kennen aan een persoon of groep (zie punt 3) die zich verdienstelijk heeft gemaakt i.v.m. het voorgestelde onderwerp.